

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ПРИВАТНИЙ ВИЩИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД
«МЕДИКО-ПРИРОДНИЧИЙ УНІВЕРСИТЕТ»**

Кафедра загальної підготовки

ЗАТВЕРДЖУЮ
Заступник ректора
з навчальної роботи
Світлана ГІЛНА
«28» 08 2025 р.

**РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
СОЦІОЛОГІЯ**

Ступінь вищої освіти «бакалавр»
Галузь знань: І «Охорона здоров'я та соціальне забезпечення»
Спеціальність: І5 «Медсестринство»
Освітня програма «Медсестринство»

Робоча програма навчальної дисципліни «Соціологія» для здобувачів рівня вищої освіти, освітньо-професійного ступеня «бакалавр»

За спеціальністю : І5 «Медсестринство»

Розробник: Віра ЯРОШЕНКО – доцент

Робочу програму затверджено на засіданні кафедри загальної підготовки

Протокол № 1 від 25.08.2017

Завідувач кафедри загальної підготовки Віра ЯРОШЕНКО

Робочу програму погоджено Вченою радою університету

Протокол № 1 від 28.08.2017

Голова Вченої ради Михайло ВОЛКОВ

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, напрям підготовки, освітньо-кваліфікаційний рівень	Характеристика навчальної дисципліни	
		очна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів – 3	Галузь знань I «Охорона здоров'я та соціальне забезпечення»	Цикл загальної підготовки	
Мова викладання – Українська мова	I5 «Медсестринство»	Рік підготовки:	
		1	
		Семестр	
Загальна кількість годин - 90		1	
		Лекції	
		20 год.	
		Практичні, семінарські	
		16 год.	
		Самостійна робота	
		54 год.	
		Індивідуальні завдання:	
		Вид контролю: Залік	
Тижневих годин для: ОФН – 2 год.	Освітньо-кваліфікаційний рівень: перший (бакалаврський) рівень		

Примітка.

Співвідношення кількості годин аудиторних занять до самостійної і індивідуальної роботи становить:

для очної форми навчання – 90 год.: 36 год. – аудиторні заняття, 54 год. – самостійна робота (45% до 50%)

Витрепна компетентність: Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми у сфері медсестринства або у процесі навчання, що передбачає застосування певних теорій та методів відповідної науки і характеризується комплексністю та невизначеністю умов.

Загальні:

Інтегральна компетентність: Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми у сфері медсестринства або у процесі навчання, що передбачає застосування певних теорій та методів відповідної науки і характеризується комплексністю та невизначеністю умов.

Загальні:

Анотація курсу

Дисципліна «Соціологія» формулює цілісне, системне знання про суспільство, його теорію притаманним їй методом та категоріально-понятійним апаратом, що лежить в основі суспільних та гуманітарних наук. Вивчення «Соціології» передбачає засвоєння знань сукупності багатоманітних теорій, концепцій, напрямків різного рівня, які містять певне наукове знання, які доповнюють один одного. Загальна соціологія представляє фундаментальні знання, теоретичні засади, на базі яких розробляються теорії середнього рівня, галузеві і спеціальні теорії, що виступають основою конкретних соціологічних досліджень емпіричного та прикладного характеру. Надзвичайно важливу роль виконує соціологічне знання при вивченні конкретних соціальних проблем в усіх сферах суспільного життя.

2. Мета та завдання навчальної дисципліни «Соціологія»

Мета вивчення навчальної дисципліни «Соціологія» є: ознайомлення студентів зі становленням і розвитком соціології як науки, з процесами суспільного життя, із законами функціонування і розвитку суспільства та його складових компонентів, а також формування у студентів відповідно до освітньої програми компетентностей.

Завдання:

Основними завданнями вивчення дисципліни «Соціологія» є:

- формування у студентів соціологічного світогляду щодо розкриття соціальних явищ та процесів, що пронизують соціальні взаємодії людей у різних вимірах суспільного життя та повсякденності;
- розвиток вміння студентів послуговуватися категоріальним апаратом соціології, її методами дослідження, а також теоретичними та концептуальними напрацюваннями.

Під час вивчення дисципліни «Соціологія» у здобувачів вищої освіти мають сформуватися наступні компетентності:

Інтегральна компетентність: Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми у сфері медсестринства або у процесі навчання, що передбачає застосування певних теорій та методів відповідної науки і характеризується комплексністю та невизначеністю умов.

Загальні:

ЗК 01. Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та

необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.

ЗК 02. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.

ЗК 04. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях

ЗК 05. Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності

ЗК 06. Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово

ЗК 08. Навички використання інформаційних і технологій комунікаційних

ЗК 11. Здатність працювати в команді

ЗК 12. Навички міжособистісної взаємодії

Спеціальні:

СК 01. Здатність застосовувати професійні та правові стандарти в повсякденній професійній практиці.

3. Програма навчальної дисциплін

Модуль 1. Теоретична соціологія.

Тема 1. Соціологія як наука про суспільство. Сутність соціології. Визначення об'єкта і предмета соціології. Функції соціології.

Тема 2. Історія виникнення та розвитку західної соціології. Передумови виникнення соціології. Становлення соціології як самостійної науки в 19 столітті. Розвиток західної соціології.

Тема 3. Історія виникнення і розвитку вітчизняної соціології. Розвиток вітчизняної соціології в дореволюційний період. Радянський період. Українська соціологія сьогодні.

Модуль 2. Основні суспільні процеси та зміни

Тема 4. Суспільство як цілісна система. Суспільство і природа. Поняття суспільства. Суспільство з позицій соціального детермінізму і функціоналізму. Концепція суспільства в індивідуалізмі.

Тема 5. Соціальні процеси та соціальні зміни. Природа та різновиди соціальних процесів. Сутність, види і форми соціальних змін. Соціальний рух.

Тема 6. Соціальний конфлікт. Соціальна природа та функції конфлікту. Структура і причини виникнення конфліктів. Управління соціальними конфліктами.

Тема 7. Соціальна структура суспільства. Сутність та елементи соціальної структури суспільства. Соціальна стратифікація: поняття та види. Соціальна мобільність – форма відтворення соціальної структури.

Тема 8. Етносоціальні процеси. Предмет етносоціології. Соціально-етнічна структура суспільства. Етнічні процеси і відносини в умовах демократизації суспільства.

Модуль 3. Особистість як соціальний феномен

Тема 9. Соціальні інститути суспільства і соціальні організації. Інституалізація як соціальний феномен. Види і функції соціальних інститутів. Основні риси соціальної організації.

Тема 10. Особистість у системі соціальних зв'язків. Особистість як соціальний феномен. Соціальні статуси і соціальні ролі особистості. Формування особистості у процесі соціалізації. Типи і форми взаємодії особистості і суспільства. Сутність і види девіантної поведінки особи.

4. Структура навчальної дисципліни

Назви кредитів і тем	Кількість годин											
	денна форма						Заочна форма					
	усь ого	у тому числі					усього	у тому числі				
		л	пр	ла б	інд	с.р		л	п	лаб	інд	с.р.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Модуль 1. Теоретична соціологія.												
Тема 1. Соціологія як наука про суспільство	10	2	2			6						
Тема 2. Історія виникнення та розвитку західної соціології.	10	2	2			6						
Тема 3. Історія виникнення і розвитку вітчизняної соціології.	10	2	2			6						
Разом за модулем 1	30	6	6			18						
Модуль 2. Основні суспільні процеси та зміни												
Тема 4. Суспільство як цілісна система.	6	2	2			2						
Тема 5. Соціальні процеси та соціальні зміни	6	2	2			2						
Тема 6. Соціальний конфлікт	6	2	2			2						
Тема 7. Соціальна структура суспільства	6	2	2			2						
Тема 8. Етносоціальні процеси	6	2				4						
Разом за модулем 2	30	10	8			12						
Модуль 3. Особистість як соціальний феномен												
Тема 9. Соціальні інститути суспільства і соціальні організації	16	2	2			12						

Тема 10. Особистість у системі соціальних зв'язків.	14	2			12						
Разом за модулем 3	30	4	2		24						
Всього	90	20	16		54						

5. Теми семінарських, практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
		ОФН
1	Тема 1. Соціологія як наука про суспільство	2
2	Тема 2. Історія виникнення та розвитку західної соціології.	2
3	Тема 3. Історія виникнення і розвитку вітчизняної соціології.	2
4	Тема 4. Суспільство як цілісна система.	2
5	Тема 5. Соціальні процеси та соціальні зміни	2
6	Тема 6. Соціальний конфлікт	2
7	Тема 7. Соціальна структура суспільства	2
8	Тема 8. Етносоціальні процеси	
9	Тема 9. Соціальні інститути суспільства і соціальні організації	2
10	Тема 10. Особистість у системі соціальних зв'язків.	
Разом		16

6. Самостійна робота

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
		ОФН
1	Тема 1. Соціологія як наука про суспільство	6
2	Тема 2. Історія виникнення та розвитку західної соціології.	6
3	Тема 3. Історія виникнення і розвитку вітчизняної соціології.	6
4	Тема 4. Суспільство як цілісна система.	2
5	Тема 5. Соціальні процеси та соціальні зміни	2
6	Тема 6. Соціальний конфлікт	2
7	Тема 7. Соціальна структура суспільства	2
8	Тема 8. Етносоціальні процеси	4
9	Тема 9. Соціальні інститути суспільства і соціальні організації	12
10	Тема 10. Особистість у системі соціальних зв'язків.	12
Всього		54

Самостійна робота передбачає підготовку до семінарських занять, написання креативних конспектів. Здобувачі можуть отримати консультації протягом усього семестру. Виступи на семінарських заняттях, підготовка письмових робіт є обов'язковими елементами отримання підсумкової оцінки, залік.

7. Методи навчання

Для формувань умінь та навичок застосовуються такі методи навчання:

- вербальні (пояснення, розповідь);
- наочні (спостереження, ілюстрація, демонстрація);
- навчальна практика під керівництвом викладача;
- метод проблемного викладання;

- - самостійна поза аудиторна (індивідуальна) робота студентів.

- пояснювально-ілюстративний метод – студенти отримують знання на лекції, з навчальної або методичної літератури, через електронний посібник в «готовому» вигляді. Сприймаючи й осмислюючи факти, оцінки, висновки, студенти залишаються в рамках репродуктивного (відтворюючого) мислення; застосовується для передачі великого масиву інформації;

- репродуктивний метод – застосування вивченого на основі зразка або правила, діяльність студентів носить алгоритмічний характер, тобто дія виконується на основі інструкцій, приписів, правил в аналогічних, подібних з показаним зразком ситуаціях;

- метод проблемного викладу – використовуючи різноманітні джерела й засоби, педагог, перш ніж викладати матеріал, ставить проблему, формулює пізнавальне завдання, а потім, розкриваючи систему доказів, порівнюючи точки зору, різні підходи, показує спосіб вирішення поставленого завдання, студенти як би стають свідками й співучасниками наукового пошуку;

- частково-пошуковий, або евристичний, метод – організація активного пошуку рішення висунутих у навчанні (або самостійно сформульованих) пізнавальних завдань або під керівництвом педагога, або на основі евристичних програм і вказівок, процес мислення набуває продуктивного характеру, але при цьому поетапно направляється й контролюється педагогом або самими студентами на основі роботи над програмами (у тому числі й комп'ютерними) і навчальними посібниками, найчастіше застосовується як спосіб активізації мислення, порушення інтересу до пізнання на практичних заняттях і колоквиумах;

- дослідницький метод – після аналізу матеріалу, постановки проблем і завдань і короткого усного або письмового інструктажу студенти самостійно вивчають літературу, джерела, ведуть спостереження й вимірювання й виконують інші дії пошукового характеру; ініціатива, самостійність, творчий пошук проявляються в дослідницькій діяльності найбільш повно.

Активні методи навчання:

- практичні вправи, у процесі виконання яких студенти моделюють свої дії у різних навчальних і виховних ситуаціях майбутньої професійної діяльності;

- аналіз конкретних ситуацій як індивідуально, так і в малих навчальних групах (6-8 осіб), у ході розбору яких студенти не тільки вчаться формулювати проблеми й ухвалювати рішення щодо них, але й виробляють ряд важливих навичок в області міжособистісної комунікації, групової роботи й лідерства;

- робота в малих навчальних групах, у ході якої студенти виконують практичні вправи, розбирають конкретні ситуації, готують групові проекти й беруть участь у ділових іграх; така робота допомагає студентам освоювати рольову поведінку, учитися ефективному спілкуванню й обміну досвідом, виробляти лідерські якості.

ділові ігри носять комплексний характер і проводяться для студентів на основі закордонних методик, сприяючи більш глибокому розумінню й ефективному закріпленню вивчених ними дисциплін.

8. Методи контролю та критерії оцінювання

Оцінювання якості знань студентів, в умовах організації навчального процесу за кредитно-трансферною системою здійснюється шляхом поточного, кредитного та підсумкового (семестрового) контролю за 200-бальною шкалою оцінювання, за шкалою ЄКТС та національною шкалою оцінювання.

Комплексна діагностика знань, умінь та навичок студентів з дисципліни здійснюється на основі результатів проведення поточного і підсумкового контролю знань та власне складання іспиту.

Форма поточного контролю – усне опитування, тестування на практичних заняттях, виконання індивідуальних завдань.

Періодична форма контролю – виконання комплексних контрольних робіт, розробка проектів, колоквиуми, творчі роботи.

Форма підсумкового контролю – іспит та складання власне іспиту.

Критеріями оцінювання є:

а) при усних відповідях: повнота розкриття питання; логіка викладення, культура мови; впевненість, емоційність та аргументованість; використання основної та додаткової літератури; аналітичні міркування, вміння робити порівняння, висновки;

б) при виконанні письмових завдань: повнота розкриття питання; цілісність, систематичність, логічна послідовність, вміння формулювати висновки; акуратність оформлення письмової роботи; підготовка матеріалу за допомогою комп'ютерної техніки.

Усний виступ та виконання письмового завдання, тестування. Загалом здобувач може отримати за даний блок – 60 балів. Критерії оцінювання:

5 балів – в повному обсязі володіє навчальним матеріалом, вільно самостійно та аргументовано його викладає під час усних виступів та письмових відповідей, глибоко та всебічно розкриває зміст теоретичних питань та практичних завдань, використовуючи при цьому обов'язкову та додаткову літературу. Правильно вирішив усі тестові завдання.

4 бали – достатньо повно володіє навчальним матеріалом, обґрунтовано його викладає під час усних виступів та письмових відповідей, в основному розкриває зміст теоретичних питань та практичних завдань, використовуючи при цьому обов'язкову літературу. Але при викладанні деяких питань не вистачає достатньої

глибини та аргументації, допускаються при цьому окремі несуттєві неточності та незначні помилки. Правильно вирішив більшість тестових завдань.

3 бали – в цілому володіє навчальним матеріалом викладає його основний зміст під час усних виступів та письмових відповідей, але без глибокого всебічного аналізу, обґрунтування та аргументації, без використання необхідної літератури допускаючи при цьому окремі суттєві неточності та помилки. Правильно вирішив половину тестових завдань.

2 бали – не в повному обсязі володіє навчальним матеріалом. Фрагментарно, поверхово (без аргументації та обґрунтування) викладає його під час усних виступів та письмових відповідей, недостатньо розкриває зміст теоретичних питань та практичних завдань, допускаючи при цьому суттєві неточності, правильно вирішив меншість тестових завдань.

1 бал – частково володіє навчальним матеріалом не в змозі викласти зміст більшості питань теми під час усних виступів та письмових відповідей, допускаючи при цьому суттєві помилки. Правильно вирішив окремі тестові завдання.

0 балів – не володіє навчальним матеріалом та не в змозі його викласти, не розуміє змісту теоретичних питань та практичних завдань. Не вирішив жодного тестового завдання.

За **блок самостійної роботи** можливо отримати 20 балів. Критерії оцінювання:

19-20 балів – достатньо повно володіє навчальним матеріалом, обґрунтовано його викладає під час усних виступів та письмових відповідей, в основному розкриває зміст теоретичних питань та практичних завдань, використовуючи при цьому обов'язкову літературу. Але при викладанні деяких питань не вистачає достатньої глибини та аргументації, допускаються при цьому окремі несуттєві неточності та незначні помилки. Правильно вирішив більшість тестових завдань.

13-18 балів – в цілому володіє навчальним матеріалом викладає його основний зміст під час усних виступів та письмових відповідей, але без глибокого всебічного аналізу, обґрунтування та аргументації, без використання необхідної літератури допускаючи при цьому окремі суттєві неточності та помилки. Правильно вирішив половину тестових завдань.

5-12 балів – не в повному обсязі володіє навчальним матеріалом. Фрагментарно, поверхово (без аргументації та обґрунтування) викладає його під час усних виступів та письмових відповідей, недостатньо розкриває зміст теоретичних питань та практичних завдань, допускаючи при цьому суттєві неточності, правильно вирішив меншість тестових завдань.

1-4 бали – частково володіє навчальним матеріалом не в змозі викласти зміст більшості питань теми під час усних виступів та письмових відповідей, допускаючи при цьому суттєві помилки. Правильно вирішив окремі тестові завдання.

0 балів – не володіє навчальним матеріалом та не в змозі його викласти, не розуміє змісту теоретичних питань та практичних завдань. Не вирішив жодного тестового завдання.

За залік можна отримати 20 балів – це надати відповіді на 4 запитання по 5 балів кожне:

9-10 балів отримують здобувачі, які повно та ґрунтовно розкрили теоретичне питання, використавши при цьому не лише обов'язкову, а й додаткову літературу.

6-8 балів отримують здобувачі, які в цілому розкрили теоретичне питання, однак не повно і допустивши деякі неточності. При цьому не використав на достатньому рівні обов'язкову літературу.

4-5 бали отримують здобувачі, які правильно визначили сутність питання, але розкрили його не повністю, допустивши деякі незначні помилки.

3-2 бали отримують здобувачі, які правильно визначили сутність питання, розкривши його лише частково і допустивши при цьому окремі помилки, котрі не впливають на загальне розуміння питання.

1 бал отримують здобувачі, які правильно визначили сутність питання, недостатньо або поверхово розкривши більшість його окремих положень і допустивши при цьому окремі помилки, які частково вплинули на загальне розуміння проблеми.

0 балів отримують здобувачі, які частково та поверхово розкрили лише окремі положення питання і допустили при цьому певні суттєві помилки, котрі значно вплинули на загальне розуміння питання.

Загалом отримані бали сумуються, оцінювання знань здобувачів проводиться за національною шкалою та шкалою ЄКТС таким чином:

Конвертація балів ЄКТС у традиційну чотирибальну шкалу за абсолютними критеріями

Оцінка за 200-бальною шкалою	Оцінка за чотирибальною шкалою
від 180 до 200 балів	«5»
від 150 до 179 балів	«4»
від 149 до 70 балів (мінімальної кількості балів), яку повинен набрати студент	«3»
від 69 і менше кількості балів, яку повинен набрати студент	«2»

Шкала оцінювання: національна та ЄКТС

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ЄКТС	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
180 – 200	A	відмінно	зараховано
165 - 179	B	добре	
150 - 164	C		
135 - 149	D		
120 - 134	E	задовільно	не зараховано з можливістю повторного складання
70 - 119	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	
1 - 69	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

10. Методичне забезпечення

Методичне забезпечення навчальної дисципліни «Соціологія» складають:

1. Робоча навчальна програма дисципліни;
2. Плани лекцій, практичних занять та самостійної роботи студентів;
3. Тези лекцій з дисципліни;
4. Методичні рекомендації до практичних занять для студентів;
5. Методичні матеріали, що забезпечують самостійну роботу студентів;
6. Тестові та контрольні завдання до практичних занять;
7. Перелік питань та завдань для поточного, проміжного та підсумкового контролю знань з дисципліни.

11. ТЕСТИ

1. Яка з названих наук вивчає суспільство?

- а) соціальна психологія;
- б) політологія;
- в) соціологія;
- г) економіка.

2. До якої групи наук відносять соціологію?

- а) до соціальних;
- б) до природничих;
- в) до гуманітарних;
- г) до математичних.

3. Соціологія як наука виникла:

- а) після Другої світової війни;
- б) на початку XX ст.;
- в) у першій половині XIX ст.;
- г) у XVIII ст.

4. Яке із наведених визначень належить П. Сорокіну?

- а) «соціологія – це наука, яка вивчає поведінку людей, що живуть у середовищі собі подібних»;
- б) «соціологія мусить діяти, ґрунтуючись на тому, що людські істоти є одночасно і біологічними індивідами, і соціальними агентами»;
- в) «якщо коротко, то соціологію можна визначити як наукове вивчення суспільства і соціальних відносин»;
- г) «соціологія – суспільна наука, предметом якої є соціальні інститути».

5. У якій з відповідей найповніше й найглибше розкрито предмет соціології? а) це наука, що вивчає і аналізує соціальні факти;

- б) це наука, що вивчає специфіку соціального;
- в) це система наукового знання, яка пояснює поведінку людей як представників великих соціальних груп;
- г) це наука про суспільство як єдину соціальну систему, про тенденції, закони її функціонування і розвитку, про вияви певних законів і закономірностей в діяльності соціальних суб'єктів малих і великих соціальних груп і спільностей людей, а також окремих особистостей.

6. Що є вихідним для розуміння особливостей об'єкта соціологічного пізнання і визначення предмета соціологічної науки?

- а) поняття політичного;
- б) поняття культурологічного;
- в) поняття соціального;
- г) поняття психологічного.

7. Яке з наведених визначень не є об'єктом соціологічного аналізу?

- а) суспільство як цілісна соціальна реальність;
- б) емпірично надана реальність, що відображає ту чи іншу сторону соціального життя;
- в) такі об'єктивні явища суспільства як відносини економічної власності, продуктивні сили, засоби праці;
- г) сукупність соціальних відносин, соціальні зв'язки, соціальні організації, соціальні інститути тощо.

8. Які з положень не розкривають риси соціального?

- а) це загальна якість, притаманна різним групам індивідів;
- б) це становище людини в світі та її самовизначення;
- в) це розмірковування людини про смерть;
- г) це характер і зміст відносин між різними індивідами і групами в залежності від місця, яке вони займають у різних суспільних структурах, від тієї ролі, яку вони виконують у них.

9. На Ваш погляд, коли виникає соціальне?

- а) коли людина розмірковує про сенс свого життя;
- б) коли вона задовольняє свої вітальні потреби;
- в) коли поведінка одного індивіда піддається під вплив іншого або групи незалежно від того, чи присутні фізично індивід або спільнота;
- г) коли діяльність людини спрямована на зміцнення власного здоров'я.

10. Які з положень неправильно характеризують соціальний закон?

- а) це взаємодія двох індивідів;
- б) це взаємодія між природою і суспільством;
- в) це відносно сталі і систематично відновлювальні відносини між соціальними спільнотами;
- г) це відносини між суспільством і соціальною організацією.

11. Зазначте положення, в яких правильно характеризується дія соціальних законів:

- а) дія соціальних законів свідомо задається людьми;
- б) люди завжди підпорядковуються діям соціальних законів і не можуть їх уникнути;
- в) соціальні закони діють завжди і всюди без будь-яких винятків;
- г) дія соціальних законів має епізодичний характер.

12. Зазначте неправильну відповідь про сфери дії соціальних законів:

- а) соціальні закони діють лише в процесі споживання;
- б) соціальні закони діють у всіх сферах людської діяльності;
- в) у сфері дії соціальних законів може знаходитися лише суспільство загалом, а не окремі його частини (підсистеми);
- г) дії соціальних законів поширюються як на все суспільство, так і на його складові групи, соціальні страти, соціальні верстви, класи тощо.

13. Закони соціальної статистики відображають:

- а) напрям, форми, чинники розвитку соціального об'єкта;
- б) особливості зміни, еволюції соціального об'єкта;
- в) тенденцію до збереження стабільності соціальної системи;
- г) суспільний спокій, стабільність у суспільстві.

14. Закони соціальної динаміки відображають:

- а) стабільність соціальної структури суспільства;
- б) етапи, причини, характер і типи зміни соціальної структури суспільства;
- в) процеси соціалізації та стратифікації.

15. До якого типу категорій належить поняття «суспільство»?

- а) до категорій дисциплін суміжних із соціологією;
- б) до безпосередніх соціологічних категорій;
- в) до загальнонаукових категорій у соціологічному розумінні;
- г) до категорій, що розкривають сутність соціального.

16. Під структурою соціологічного знання розуміють:

- а) орієнтацію соціологічного дослідження;
- б) рівні соціологічного пізнання;
- в) ступінь узагальнення соціологічного знання;
- г) певною мірою упорядковану систему знань про суспільство як динамічно функціонуючий соціальний організм.

17. Загальнотеоретична соціологія займається:

- а) первинним аналізом та узагальненням емпіричних даних;
- б) вивченням окремих сфер суспільного життя, соціальних груп і інститутів;
- в) глибокими, сутнісними аспектами розвитку суспільства загалом і місця в ньому людини; г) аналізом соціальних змін і процесів у суспільстві.

18. Яка із наведених теорій належить до соціологічних теорій вузького значення?

- а) соціологія малих груп;
- б) соціологія міста;
- в) етносоціологія;
- г) теорія бюрократії.

19. Яка із наведених теорій належить до галузевих соціологічних теорій?

- а) соціологія медицини;
- б) соціологія сім'ї;
- в) соціологія злочинності;
- г) соціологія масової комунікації.

20. Під функціями соціології розуміють:

- а) зв'язок соціології з іншими науками;
- б) мету і завдання соціології;
- в) суспільне призначення, роль соціології, яку вона виконує в суспільстві;
- г) ефективність упровадження результатів соціологічних досліджень.

21. «Суспільство – функціонуюча система, що ґрунтується на поділі праці». Кому належить це визначення суспільства?

- а) Е. Дюркгейму;
- б) Арістотелю;

- в) М. Веберу;
- г) О. Конту.

22. «Суспільство – надіндивідуальна реальність, що ґрунтується на колективних уявленнях». Кому належить це визначення суспільства?

- а) Е. Дюркгейму;
- б) Арістотелю;
- в) М. Веберу;
- г) О. Конту.

23. «Суспільство – це взаємодія людей, яка є продуктом соціальних дій». Кому належить це визначення суспільства?

- а) Е. Дюркгейму;
- б) Арістотелю;
- в) М. Веберу;
- г) О. Конту.

24. Консолідація соціальних зв'язків у межах суспільства здійснюється за допомогою цієї головної ознаки суспільства. Про яку основну ознаку йдеться?

- а) універсальність;
- б) автономність;
- в) інтегративність;
- г) територію.

25. Багатоманітність соціальних зв'язків, відносин, усі соціальні інститути та спільноти забезпечують всеосяжну, різносторонню особливість суспільства. Про яку основну ознаку суспільства йдеться?

- а) універсальність;
- б) автономність;
- в) інтегративність;
- г) територію.

26. Спроможність існувати самостійно, що досягається за допомогою високого рівня внутрішньої саморегуляції, забезпечує підтримку та постійне відтворення складної системи соціальних взаємин. Про яку основну ознаку суспільства йдеться?

- а) універсальність;
- б) автономність;
- в) інтегративність;
- г) територію.

27. Цілісність, єдність загальної системи цінностей, яку називають культурою. Про яку основну ознаку суспільства йдеться?

- а) універсальність;
- б) автономність;
- в) інтегративність;
- г) територію.

28. За цим критерієм усі наявні суспільства поділяють на прості та складні. Який критерій (критерії) є в основі подібної класифікації суспільств?

- а) наявність писемності;
- б) чисельність рівнів управління;
- в) ступінь соціальної диференціації;
- г) спосіб здобування засобів для існування.

29. За цим критерієм усі наявні суспільства поділяють на традиційні, індустріальні та постіндустріальні. Про який критерій класифікації суспільств йдеться?

- а) наявність писемності;
- б) чисельність рівнів управління;
- в) ступінь соціальної диференціації;
- г) спосіб здобування засобів для існування.

30. Складне суспільство – це таке:

- а) що утворене з декількох держав або країн;
- б) у якому існують багаті та бідні;
- в) де є декілька рівнів управління;
- г) де є кілька рівнів управління; декілька соціальних верств населення, що схематично розміщуються зверху вниз зі зменшенням доходів.

31. В якому (або в яких) із зазначених суспільств поєднуються головні їхні ознаки: промисловість, корпоративність, гроші як мета діяльності?

- а) протосуспільство;
- б) індустріальне суспільство;
- в) традиційне суспільство;
- г) постіндустріальне суспільство.

32. У якому (або в яких) із зазначених суспільств поєднуються головні їхні ознаки: сфера послуг, знання як мета діяльності, університет як соціальна організація?

- а) протосуспільство;
- б) індустріальне суспільство;
- в) традиційне суспільство;
- г) постіндустріальне суспільство.

33. Який учений гадає, що людство послідовно пройшло чотири формації: первіснообщинну; рабовласницьку; феодальну; капіталістичну?

- а) К. Маркса;
- б) У. Ростоу;
- в) І. Мауда;
- г) Д. Белла.

34. Простою, недиверсифікованою є соціальна структура:

- а) традиційного аграрного суспільства;
- б) протосуспільства;
- в) індустріального суспільства;
- г) інформаційного суспільства.

35. Зародження держави, міста, класів, писемності пов'язують з таким типом суспільства:

- а) протосуспільство;

- б) традиційне суспільство;
- в) індустріальне суспільство;
- г) постіндустріальне, інформаційне суспільство.

36. Це поняття позначає зміни, що відбуваються впродовж деякого часу у соціальних спільнотах, групах, інститутах, організаціях та суспільствах, у їх взаєминах одне з одним, а також з індивідами. Про яке поняття йдеться?

- а) соціальний розвиток;
- б) соціальний прогрес;
- в) соціальний процес;
- г) соціальна трансформація.

37. Яка із соціологічних концепцій походження суспільства акцентує увагу на фізичних, розумових, соціальних тощо особливостях людини?

- а) інструментальна;
- б) семантична;
- в) кратична;
- г) сексуальна.

38. Яка із соціологічних концепцій походження суспільства акцентує увагу на роль сім'ї як чинника творення та розвитку соціальної групи?

- а) інструментальна;
- б) семантична;
- в) кратична;
- г) сексуальна.

39. Яке із перерахованих суспільств не відноситься до типологізації за критерієм «ціннісні орієнтації»?

- а) традиційне;
- б) кероване ззовні;
- в) кероване зі середини;
- г) сучасне.

40. До якого із суспільств відноситься поняття «громадянське суспільство»?

- а) постіндустріальне;
- б) інформаційне;
- в) демократичне;
- г) сучасне

41. Хто із зазначених учених є автором теорії соціальної дії?

- а) М. Вебер;
- б) Т. Парсонс;
- в) Р. Мертон;
- г) Я. Щепанський.

42. До типології соціальної дії, за М. Вебером, не відноситься?

- а) цілераціональна;
- б) ціннісно-раціональна;
- в) традиційна;
- г) патріархальна;

д) афективна.

43. Сукупність соціальних дій, за Т. Парсонсом, охоплює таку кількість «типових перемінних дій»?

- а) три;
- б) чотири;
- в) п'ять;
- г) шість.

44. Яке з наведених положень найповніше характеризує соціальну дію?

- а) це елемент динаміки суспільного життя;
- б) це система вчинків і засобів з метою зміни поведінки чи установки інших людей;
- в) це основа діяльності людей;
- г) це механізм соціальних перетворень.

45. Який із указаних елементів не входить у систему соціальної дії:

- а) суб'єкт дії;
- б) особистість;
- в) соціальна система;
- г) культурна система;
- д) зворотній зв'язок.

46. Яка з наведених класифікацій соціальної дії не належить А. Левко?

- а) репродуктивні дії;
- б) соціального заперечення;
- в) соціальної творчості;
- г) пристосування.

47. Які з наведених класифікацій соціальної дії не належить Я. Ще панському?

- а) негативний примус;
- б) позитивне переконання;
- в) опозиція;
- г) творча дія.

48. До основних рушіїв соціальної дії не належать:

- а) індивідуально-психологічні риси і властивості людей;
- б) матеріальні і моральні цінності;
- в) установки і готовність до визначених дій;
- г) психологія поведінки людей.

49. Яке з наведених положень найповніше характеризує соціальну взаємодію?

- а) це система соціальних дій щонайменше двох осіб або спільнот;
- б) це соціальні зв'язки, що незалежні від людей;
- в) це зворотня реакція індивідів, на яких вплинули;
- г) це елемент соціального життя людей.

50. Який із указаних елементів не входить у механізм соціальної взаємодії?

- а) індивіди, що виконують певні дії;

- б) зміни у зовнішньому середовищі, що зумовлені цими діями; в) вплив цих змін на інших індивідів;
- г) зворотня реакція індивідів, на яких вплинули;
- д) позитивний результат взаємодії.

51. Хто з названих учених є автором теорії соціальної взаємодії?

- а) Дж. Мід;
- б) Г. Блумер;
- в) Дж. Хоманс;
- г) П. Сорокін.

52. Хто з названих учених є автором теорії управління враженнями?

- а) З. Фрейд;
- б) І. Гоффман;
- в) Л. Козер;
- г) Н. Смелзер.

53. Хто з названих учених є автором теорії символічного інтеракціонізму?

- а) Дж. Мід;
- б) Р. Дарендорф;
- в) Г. Зіммель;
- г) Р. Мертон.

54. Ефект соціальної фасилітації – це:

- а) спонукання краще діяти в присутності інших людей;
- б) зниження показників діяльності в присутності інших людей;
- в) перебільшення (применшення) рис певної людини під час першого враження;
- г) показник групової згуртованості.

55. Ефект соціального інгібування – це:

- а) спонукання краще діяти в присутності інших людей;
- б) зниження показників діяльності в присутності інших людей;
- в) перебільшення (применшення) рис певної людини під час першого враження;
- г) нехтування будь-якими цінностями соціальної групи.

56. Ефект ореолу – це:

- а) спонукання краще діяти в присутності інших людей;
- б) зниження показників діяльності в присутності інших людей;
- в) перебільшення (применшення) рис певної людини під час першого враження;
- г) зміна показників індивідуальної діяльності.

57. Хто одним із перших класифікував усю різноманітність форм соціальної взаємодії:

- а) П. Сорокін;
- б) Дж. Мід;
- в) Р. Парк
- г) Д. Майерс.

58. Ефект групової поляризації – це:

- а) погляди, думки реалізуються у двох протилежних безкомпромісних позиціях;
- б) впорядкованість, стійкість внутрішньогрупових взаємозв'язків;
- в) нехтування будь-якими нормами і цінностями групи;
- г) певною мірою упорядкована система взаємодій.

59. Явище конформізму – це:

- а) підкорення більшості меншості;
- б) баланс відносин між меншістю і більшістю;
- в) підкорення меншості більшості;
- г) нехтування будь-якими цінностями соціальної групи.

60. Критерієм оцінювання сумісності є:

- а) координованість дій;
- б) результат праці;
- в) задоволеність взаємодією;
- г) розподіл функцій.

12. ПИТАННЯ ДО ЗАЛІКУ

1. Соціологія як наука про суспільство.
2. Сутність соціології.
3. Визначення об'єкта і предмета соціології.
4. Функції соціології.
5. Історія виникнення та розвитку західної соціології.
6. Передумови виникнення соціології.
7. Становлення соціології як самостійної науки в 19 столітті.
8. Розвиток західної соціології.
9. Історія виникнення і розвитку вітчизняної соціології.
10. Розвиток вітчизняної соціології в дореволюційний період.
11. Радянський період.
12. Українська соціологія сьогодні.
13. Основні суспільні процеси та зміни
14. Суспільство як цілісна система.
15. Суспільство і природа.
16. Поняття суспільства.
17. Суспільство з позицій соціального детермінізму і функціоналізму.
18. Концепція суспільства в індивідуалізмі.
19. Соціальні процеси та соціальні зміни
20. Природа та різновиди соціальних процесів.
21. Сутність, види і форми соціальних змін.
22. Соціальний рух.
23. Соціальний конфлікт
24. Соціальна природа та функції конфлікту.
25. Структура і причини виникнення конфліктів.
26. Управління соціальними конфліктами.
27. Соціальна структура суспільства
28. Сутність та елементи соціальної структури суспільства.

29. Соціальна стратифікація: поняття та види.
30. Соціальна мобільність – форма відтворення соціальної структури.
31. Етносоціальні процеси
32. Предмет етносоціології.
33. Соціально-етнічна структура суспільства.
34. Етнічні процеси і відносини в умовах демократизації суспільства.
35. Соціальні інститути суспільства і соціальні організації
36. Інституалізація як соціальний феномен.
37. Види і функції соціальних інститутів.
38. Основні риси соціальної організації.
39. Особистість у системі соціальних зв'язків.
40. Особистість як соціальний феномен.
41. Соціальні статуси і соціальні ролі особистості.
42. Формування особистості у процесі соціалізації.
43. Типи і форми взаємодії особистості і суспільства.
44. Сутність і види девіантної поведінки особи.

13. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Базова

1. Черниш Н. Соціологія. Курс лекцій. Львівський Університет ім. Івана Франка, 2021.- 543 с.
https://shron1.chtyvo.org.ua/Chernysh_Nataliia/Sotsiolohiia_Kurs_lektsii.pdf
2. Пономаренко Т.О. Соціологія. Курс лекцій : навчальний посібник. Суми : ФОП Цьома С.П., 2024. – 303 с.
<https://dspace.univd.edu.ua/server/api/core/bitstreams/60bed774-5d04-4212-836b-3f9b649000ad/content>
3. Титаренко О. О. Соціологія : навчальний посібник. Київ: ВД «Дакор», 2020. – 210 с.
https://vpu29.rv.ua/wp-content/uploads/2025/02/sociologija_tytenko.pdf
4. Соціологія: Підручник - 4-те видання, виправлене. За ред. докт. соціол. наук, проф. В.М. Пічі. Львів: "Магнолія 2006". 2009. с. 293
https://fpsrso.kubg.edu.ua/images/2023-2024/Studentam/%D0%84%D0%92%D0%86_%D0%84%D0%A4%D0%92%D0%92/%D0%9F%D1%96%D1%87%D0%B0_%D0%92.%D0%9C._%D0%A1%D0%BE%D1%86%D1%96%D0%BE%D0%BB%D0%BE%D0%B3%D1%96%D1%8F.pdf
5. Найчук А. В., Сулятицька Т.В., Маркітантов В.Ю. Соціологія : Навчально-методичний посібник. Кам'янець-Подільський: Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка, 2024. 298 с.
<https://politkaf.kpnu.edu.ua/wp-content/uploads/2024/12/najchuk-a.v.-suliatytska-t.v.-markitantov-v.iu.-sotsiolohiia-navchalno-metodychnyj-posibnyk.pdf>

6. Загальна соціологія : конспект лекцій / А. Ф. Аблов. – Одеса : Одес. нац. ун-т ім. І. І. Мечникова, 2019. – 130 с. ISBN 978-617-689-351-6
<https://dspace.onu.edu.ua/server/api/core/bitstreams/5d24ba85-44bd-488f-b216-8f1d67362b9b/content>

Інформаційні ресурси

1. Соціологічна асоціація України – <http://www.sau.kiev.ua/literature.html>
2. Періодичні видання: «Віче», «Сучасність», «Людина і політика», «Харківські соціологічні читання», «Соціальна психологія», «Проблеми розвитку соціологічної теорії», «Соціологія: теорія, методи, маркетинг»,
4. Центр Разумкова – <http://www.razumkov.org.ua/ukr/index.php>
5. Інститут соціології НАН України – <http://i-soc.kiev.ua>
6. Інститут економічних досліджень та політичних консультацій – <http://www.ier.kiev.ua/>.
7. Київський міжнародний інститут соціології – <http://www.kiis.com.ua>
8. Український інститут соціальних досліджень – <http://www.uisr.org.ua>
9. Інститут стратегічних досліджень – <http://www.niss.gov.ua>
10. Журнал «Sociumas» – <http://www.sociumas.lt>
121. Електронний науковий журнал – <http://www.sapienti.kiev.ua>
12. Соціально-гуманітарний журнал «Людина і політика» – <http://www.icaei.org.ua/lip>
13. Харківський центр гендерних досліджень (Харків) – <http://www.gender.univer.kharkov.ua>
14. Фонд регіональних соціально-політичних та економічних досліджень (Львів) – <http://zluka.isr.lviv.ua>
15. Центр політичних досліджень Львівського національного університету ім. І. Франка (Львів) – <http://www.cps.itgo.com>
16. Український центр економічних та політичних досліджень ім. Разумкова (Київ) – <http://uceps.com.ua>
17. Центр соціологічних і політичних досліджень та технологій «Соціополіс» (Дніпро) – <http://www.spr.org.ua>
18. Східноукраїнський фонд соціальних досліджень (Харків) – <http://www.sociology.kharkov.ua>
19. Центр соціального прогнозування – <http://www.prognosis.kiev.ua>
20. Центр порівняльних соціальних досліджень – <http://www.cessi.com.ua>
21. Центр корпоративного громадянства – <http://www.corporate-citizen.org.ua>
22. Міністерство праці та соціальної політики – <http://www.minpraci.gov.ua>
23. Міністерство економіки України – <http://www.me.gov.ua5cbe54605ebc/content>